

Belügyi Szemle: a gyakorlat visszatükröződése a tudományban – a pszichológus szemével

Malét-Szabó Erika

Dr. PhD, főtanácsadó, rendőr alezredes
Belügyminisztérium,
Közszolgálat-fejlesztési és Stratégiai Főosztály
erika.malet-szabo@bm.gov.hu

Igazán meghatódtam, mikor a Belügyi Szemle születésének 70. évfordulója alkalmából készülő emlékkötetbe felkérést kaptam a publikálásra. Mindig úgy tekintettem erre a folyóírra, mint a rendvédelmi tudományos élet egyik prominens darabjára, mely hosszú idő óta, a hagyományos értékek mentén, töretlenül képviseli a tudomány szellemiségét a rendvédelmi szakemberek körében. Már nem emlékszem pontosan, mikor talákoztam vele először, de arról határozott emlékképem van, hogy felszerelésemet követően számos vezető irodájában, illetve annak előszobájában láttam egy-egy példányát. Ifjú kutatóként tudtam, hogy ha szükségem lenne valamelyik számára, a megyei rendőrfőkapitány úrnál megtalálom. Mindez pedig már akkor egyértelműen közvetített számomra két üzenetet. Egyrészt jelezte, hogy a Belügyi Szemle „kézen forog” a rendvédelmi szervek vezetői között. Másrészt már akkor világosan éreztem, hogy éppen ezért a benne megjelenő tanulmányoknak valódi, kézzel fogható súlya van, hiszen a tudományos igényesség szűrőjének megfelelő tanulmányokban szereplő üzenetek közvetlenül elérnek az azokat a gyakorlatban is hasznosítani képes vezetőkhöz és szakemberekhez.

Éppen ezért volt megtisztelő és egyben meghatározó élmény, mikor először publikálhattam a Szemleiben. A rendvédelmi szerveknél folyó kriminálpszichológiai tevékenységről készült 2004-ben egy különszám, melybe felkértek, hogy írjak az áldozatvédelemről a pszichológus szemével. Akkoriban ez a kiadvány kifejezett unikumnak számított, és egyben szemléletes példáját nyújtotta annak, miként szolgálhatja a tudomány a gyakorlatot, azaz a pszichológia tudománya az igen sokszínű, a rendőrségi, a büntetés-végrehajtási, valamint a mindehhez szervesen kapcsolódó igazságügyi munka mindennapi gyakorlatát. Olyan témakörök kerültek többek között tárgyalásra az egyes tanulmányokban, mint az igazságügyi pszichológusi tevékenység (Orosházi, 2004), az áldozatvédelmi munka (Szabó, 2004), a poligráfós vizsgálat (Krispán, 2004), a túsztárgyalás (Györffy,

2004), valamint a depresszió, az öngyilkosság és a drogprevenció a börtönökben (Vokó, 2004; Láng, 2004; Garami, 2004). Ezen témák mai napig aktuális voltát jelzi, hogy az ismertetett tevékenységek – ha néhány esetben kissé átalakult formában is, de – jelenleg is a mindennapi rendvédelmi gyakorlat részét képezik, sőt több esetben önállósodtak és saját dedikált szervezeti egységet kaptak (például túsztárgyalás). Csendben jegyzem meg, hogy ez a 2004-ben megjelenő tanulmányom volt az elméleti kiindulási pont a Nemzeti Közszerződési Egyetem által 2020-ban kiadott Kriminológia MA tankönyv, „*Gyermekmeghallgatás a gyakorlatban*” című általam írt fejezetéhez is (Malét-Szabó, 2020).

A pszichológia tudománya a rendvédelmi szervek – és egyben a Belügyi Szemle kapuján is – elsőként a kriminálpszichológia révén tette be, majd vette meg a lábát (Pásztor & Szabó, 2005). A kriminálpszichológia által nyújtott ismereteken keresztül tapasztalhatták meg a pszichológia gyakorlati hasznát a mindennapi munkájuk során a kollégák. Ennek lenyomataként tekinthető a Szemle már említett különszáma. A kriminálpszichológia térnyerését követően vetődött fel az a kérdés, hogy a rendvédelmi hivatásos állomány régóta jelen lévő alkalmasságvizsgálata mellett milyen további, elsősorban az állományról való gondoskodást, annak hosszútávú megtartását támogató tevékenységek során, abba bekapcsolódva hasznosítható még a pszichológia tudományának ismeretanyaga. Az évek folyamán – az állománymegőrzés problémájának egyre hangsúlyosabbá válásával – az ezen kérdésekre adott gyakorlati válaszok önálló szakterületté nőttek ki magukat, amit rendvédelmi alapellátó pszichológianak nevezünk. A kezdetben szigetszerűen megjelenő különböző kapcsolódó tevékenységek, mint az ismeretterjesztő előadások, a stresszkezelő tréningek, a relaxációs csoportok, a mentálhigiénés felmérések, a szervezeti kultúra vizsgálatok stb. lassan, lépésről-lépésre kerültek egyre közelebb egymáshoz, valamint a rendvédelmi HR mindennapi tevékenységéhez. Először a rendvédelmi alapellátás keretében az egészségügyi és munkavédelmi rendszerrel összekapcsolódva született egy komplex, az állomány egészségét és hatékonyságát egyéni és szervezeti szinten egyaránt szolgáló rendszer (Malét-Szabó, 2015). Majd ez a rendszer a vezetők kompetenciaalapú kiválasztási és képzési rendszerének a teljes állományra való kiterjesztésével, annak az alkalmasságvizsgálati rendszer kötelező elemévé tételével, azaz a Kétlépcsős Integrált Alkalmasságvizsgálati Rendszer (röviden: KLIR) megszületésével – és a belügyminiszter irányítása alatt álló egyes rendvédelmi szerveknél foglalkoztatott hivatásos állomány és rendvédelmi igazgatási alkalmazotti állomány alkalmasságvizsgálatáról szóló 45/2020. (XII. 16.) BM. rendelettel történő bevezetésével – vált valóban egy komplex, az egyén szolgálati életútját tudatosan támogatni képes, a rendvédelmi HR rendszer szervesen integrált részévé.

A rendvédelmi szerveknél folyó pszichológiai tevékenységről – köszönhetően a rendvédelmi pszichológusok között egyre szaporodó számú PhD-hallgatónak is – számos különböző folyóiratban, köztük specifikusan pszichológiai szakfolyóiratokban születtek publikációk. A KLIR rendszer tudományos megalapozásának ismertetése kapcsán azonban egyértelmű volt, hogy a Belügyi Szemle nyújthatja mindehhez a legmegfelelőbb felületet (Malét-Szabó & Takács-Fehér, 2021; Malét-Szabó, Balázs, Kurucz & Münnich, 2021). Mindennek pedig nem is nyújthatott volna szemléletesebb keretet más, mint egy a rendszer kifejlesztésére lehetőséget adó, a KÖFOP-2.1.5-VEKOP-16-2016-00001.sz. „A versenyképes közszolgálat személyzeti utánpótlásának stratégiai támogatása” című kiemelt projekt keretében született közszolgálati HR fejlesztéseket ismertető tematikus szám, ezzel is jelezve a KLIR rendszer szerves beépülését a közszolgálati HR új irányok felé mutató, stratégiai szemléletmódot képviselő rendszerébe.

A kriminálpszichológiáról szóló 2004. évi különszám és a KLIR rendszert ismertető 2021. évi tematikus HR szám tökéletes visszatükröződése a Belügyi Szemle hasábjain a rendvédelmi pszichológia gyakorlatán belül megfigyelhető fejlődési ívnek. Ezt felismerve szólalt meg bennem a kutató, hogy vajon milyen vonatkozó folyamat lenne tetten érhető e két kiadvány megjelenése között. Erre válaszul egy rövid elemzést végeztem a Belügyi Szemle honlapján elérhető kiadványok között, tartalmilag feltérképezve ezzel a 2015–2021 között – azaz az említett KÖFOP projekt tervezési és megvalósítási szakaszával párhuzamosan – megjelenő lapszámokat. Felmértem, hogy mely tanulmányok érintik tartalmukban a kriminálpszichológia, valamint a rendvédelmi alapellátó pszichológia szakterületét úgy, hogy közben figyelemmel voltam a kapcsolódó szakterületekre, mint az egészségügy, a képzés, a rendvédelmi, valamint a közigazgatási HR. Az egyes évfolyamokat tekintve az alábbi kép rajzolódott ki:

1. számú táblázat: *A Belügyi Szemle 2015–2020 között megjelent számainak tartalmi elemzése*

Évfolyam	Összes	Kriminál-pszichológia	Alapellátó-pszichológia	Egészség-ügy	Képzés	Rendvédelmi HR	Közszolgálati HR
63. (2015)	90	2			3		
64. (2016)	87	1	2			2	
65. (2017)	79	6	1			2	
66. (2018)	96	3	1		2	3	
67. (2019)	84	6	2	1	1	9	
68. (2020)	118	4	1	4	4	3	2
69. (2021)	130	4	9	9	5	13	5
Összesen	684	26	16	14	15	32	7

Forrás: A szerző saját szerkesztése.

A Belügyi Szemle vizsgált hét évfolyamában összesen 684 tanulmány jelent meg. Ebből minden vizsgált évfolyamon végig vonulva a kriminálpszichológiai tevékenységről összesen 26 tanulmányban olvashatunk, melyek közül mindössze egy az, ami a rendőri erőszak háttérének tárgyalásával az alkalmasság kérdésének érintésével az alapellátó pszichológusi tevékenységhez is kapcsolható (Pesti & Kovács, 2021).

Ezzel szemben az alapellátó pszichológiai tevékenység – erősen eltolódva a 2021-es év felé – összesen 16 tanulmányban jelenik meg, melyek közül tíz esetben a rendvédelmi HR tevékenységhez, két esetben a rendőrségi egészségfejlesztési rendszer részeként (Tánczos, Sipos, Szeles, Witzing, Polácska & Bog-nár, 2021; Borbély, 2019), egy esetben pedig a kompetenciafejlesztéshez (képzéshez) kapcsolódóan (Hegedűs, Fabiné Babos & Szatmári, 2021) jelenik meg.

Megjegyzendő, hogy az egyes évfolyamok tartalmi összetételét összehasonlítva egyértelműen észlelhető – az alapellátó pszichológia fokozottabb megjelenése mellett – a mindehhez szorosan kapcsolódó egészségügyi rendszerről, a rendvédelmi és a közszolgálati HR rendszerről, valamint a rendvédelmi képzések rendszeréről szóló tanulmányok egyre szélesebb körű térnyerése, ezzel is visszatükrözve az állományról való gondoskodás egyre inkább központi szerepűvé válását a rendvédelmi szervek, illetve a közszolgálat egésze vonatkozásában.

A kutató pszichológus záró gondolata

A tükrözés a segítő beszélgetés szinte minden formájában rendkívül fontos eszköz a szakember kezében. Ennek segítségével a hozzá érkezett személyben lévő – általa sok esetben nem feltétlenül észlelhető vagy épp megfogalmazható – érzelmeket, gondolatokat a szakember észlelve és formába öntve mutatja, „tükrözi” vissza a személy felé. Ez az első lépése az egyénben zajló folyamatokkal való szembesülésnek, mely elengedhetetlen azok megértéséhez, ezen keresztül pedig az egyén által vágyott változás elindulásának. Azaz a tükrözés a fejlődést jelentő változás előfeltétele és egyben motiváló ereje.

Véleményem szerint erre képes a Belügyi Szemle a maga szakterületén: hitelesen, tudományos igényességgel és egyben az aktualitásokra érzékenyen reagálva „visszatükrözi” a rendvédelem gyakorlatában zajló folyamatokat. Mind ezt pedig teszi úgy, hogy közben fejlődésre motivál.

Felhasznált irodalom

- Borbély Zs. (2019). Egészségmagatartás és mentális egészség – nemi különbségek a munkahelyi stressz megélésében. *Belügyi Szemle*, 67(7-8), 37–50. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2019.7-8.3>
- Garami L. (2004). Kábítószer-prevenációs részlegek a büntetés-végrehajtási intézetekben. *Belügyi Szemle*, 52(6), 125–136.
- Györfy Á. (2004). A túsztárgyalás pszichológiája. *Belügyi Szemle*, 52(6), 66–80.
- Hegedűs J., Fibiné Babos B. & Szatmári A. (2021). A kompetenciafejlesztés lehetőségei a rendszetben. *Belügyi Szemle*, 69(8), 1469–1483. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2021.8.9>
- Krispán I. (2004). A poligráfos hazugságvizsgálatok rendőrségi alkalmazásának magyarországi múltja, jelene és jövője. *Belügyi Szemle*, 52(6), 42–50.
- Láng K. (2004). Depresszió és öngyilkosság a büntetés-végrehajtásban. *Belügyi Szemle*, 52(6), 137–146.
- Malét-Szabó E. & Takács-Fehér M. (2021). A Kétlépcsős Integrált Alkalmasságvizsgálati Rendszer – a tudomány válasza a rendvédelmi hivatásos állomány alkalmasságvizsgálatának kihívásaira. *Belügyi Szemle*, 69(8), 1385–1409. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2021.8.5>
- Malét-Szabó E. (2015). Egészség és hatékonyság: A Magyar Rendőrségen folyó pszichológiai tevékenységek kettős célkitűzése. In Balázs K. (Szerk.), *Alkalmazott pszichológiai tanulmányok a Szociál- és Munkapszichológiai Tanszék fennállásának 25. évfordulójára* (pp. 87–110). Debreceni Egyetemi Kiadó.
- Malét-Szabó E. (2020). Gyermekmeghallgatás a gyakorlatban. In Barabás A. (Szerk.), *Kriminológia MA* (pp. 111–118). Dialóg Campus.
- Malét-Szabó E., Balázs K., Kurucz G. & Münnich Á. (2021). Kompetenciarendszerek kialakítási és mérési módszertana a belügyi alkalmasságvizsgálati rendszerben. *Belügyi Szemle*, 69(8), 1361–1383. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2021.8.4>
- Orosházi J. (2004). Pszichológus szakértő a rendőrség munkájában. *Belügyi Szemle*, 52(6), 20–26.
- Pástor A. & Szabó B. (2005). A rendőrségen folyó egészségügyi alapellátás pszichológiai feladatkörei. *Alkalmazott Pszichológia*, 3, 30–40.
- Pesti T. & Kovács G. (2021). A rendőri erőszakról, túlkapasokról – lehetséges magyarázatok. *Belügyi Szemle*, 69(11), 1981–1993. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2021.11.6>
- Szabó E. & Rigó B. (2005). A munkahelyi stresszmegeterhelés sajátosságai a Rendőrségen. *Alkalmazott Pszichológia*, 3, 15–19.
- Szabó E. (2004). Áldozatvédelem a rendőrség és a rendőrségi pszichológus szemszögéből. *Belügyi Szemle*, 52(6), 81–95.
- Tánczos Z., Sipos E., Szeles E., Witzing Z., Polácska E. & Bognár J. (2021). Munkahelyi egészségfejlesztés a rendőrség személyi állományának körében. *Belügyi Szemle*, 69(3.sz.), 32–47. <https://doi.org/10.38146/BSZ.SPEC.2021.3.2>
- Tánczos Z., Sipos E., Szeles E., Witzing Z., Polácska E. & Bognár J. (2021). Munkahelyi egészségfejlesztés a rendőrség személyi állományának körében. *Belügyi Szemle*, 69(3.sz.), 32–47. <https://doi.org/10.38146/BSZ.SPEC.2021.3.2>

Vokó Gy. (2004). Az öngyilkos magatartás megelőzése börtönkörnyezetben. *Belügyi Szemle*, 52(6), 115–124.

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Malét-Szabó E. (2022). Belügyi Szemle: a gyakorlat visszatükröződése a tudományban – a pszichológus szemével. *Belügyi Szemle*, 70(11), 2359–2364. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.11.41>